

4. Kryisin L. (1996). *Inoyazyichnoe slovo v kontekste sovremennoy obshchestvennoy zhizni. Russkiy yazyik kontsa XX stoletiya (1985—1995)*. Moskva: Nauka.
5. Lysenko O. (1999). *Osvoienня nimetskomovnykh zapozychen v ukrainskii naukovo-tekhnichnii terminolohii: dys. ... kand. filol. nauk*. Kharkiv: Kharkiv derzh. un-t.
6. Morokhovskiy O. (1984). Deiaki pytannia teorii zapozychen. *Movoznavstvo*, 1, pp. 19—25.
7. Oliinyk A. (2002). *Rol zapozychen-anhlitsyzmiv u rozvytku suchasnoi ukrainskoi mikroekonomichnoi terminolohii: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk*. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv.
8. Popova N. (2007). *Struktura ta semantyka leksychnykh zapozychen z anhliskoi v ukrainsku movu novitnoho periodu*. Kharkiv: KHNADU.
9. Selihei P. (2008). Chuzhoho navchaiemosia, a svoho ne tsuraiemosia... *Dyvoslovo*, 7, pp. 36—40.
10. Selihei P. (2007). Shcho nam robyty iz zapozychenniamy? *Ukr. mova*, 3, pp. 3—17.
11. Symonok V. (2001). Adaptatsiia inshomovnykh elementiv u systemi ukrainskoi movy. *Vest. Mezhdunar. slav. un-ta: Seriia: Filolohiia*, T. IV, pp. 29—31. Kharkiv: MSU
12. Simonok V. (2000). *Semantyko-funktsionalnyi analiz inshomovnoi leksyky v suchasni ukrainskii movni kartyni svitu*. Kharkiv: Osnova.

Надійшла до редакції 2 грудня 2019 року

КОНФЕРЕНЦІЇ. КОНКУРСИ. ВИСТАВКИ

Олег Сербін,

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
директор Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича
КНУ імені Тараса Шевченка,
e-mail: serbinolego@gmail.com

Наукова еволюція досліджень бібліо-інформаційної ноосфери в контексті безпекаційності професійного зростання

Щоразу, коли розпочинаємо фахову дискусію щодо значення й ролі автоматизації у здійсненні бібліотечно-інформаційних сервісів, неодмінно повертаємося до питання їхнього гносеологічного наповнення. І справді, нинішні реалії такі, що людиноцентризм у нашій професії є визначальним. А що ж тоді автоматизація та інтернетизація не тільки бібліотечної, а й інших сфер існування людства? Адже обмежуватися дослідженням лише бібліотечної сфери ми, як професіонали, не маємо жодного права, оскільки наш Читач-Користувач, по суті, є різним за професією, освітою, інтелектуальним рівнем, політичними поглядами, віросповіданням тощо. Саме з цієї позиції маємо говорити про бібліо-ноосферу в контексті еволюції досліджень задля піднесення ролі Бібліотекаря в інформаційному житті Читача.

Чудову нагоду обговорити стратегічні плани й тенденції розвитку бібліотечних установ закладів вищої освіти та бібліотечної галузі загалом мали учасники щорічної Міжнародної конференції "Наукова еволюція досліджень бібліо-інформаційної ноосфери", яка відбулася 19—21 червня 2019 р. на базі Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Організаторами заходу, проведеного під егідою Міністерства освіти і науки України, були: Наукова бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка — як методичний центр діяльності бібліотек ЗВО, Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Секція університетських бібліотек УБА.

Перед організаторами конференції стояли завдання: забезпечити ефективне спілкування, обмін досвідом та інформацією, що дасть змогу якнайповніше розкрити широкий спектр діяльності бібліотек ЗВО

відповідно до новітніх вимог користувачів інформаційних ресурсів; переосмислити традиційні методи обслуговування й втілити у практику інноваційні ідеї та досвід провідних бібліотечних установ. Напрямок роботи конференції було віддзеркалено в назві "Наукова еволюція досліджень бібліо-інформаційної ноосфери", що охоплювала такі теми:

1. Комунікативні наукові процеси: досвід міжнародного співробітництва бібліотек.
2. Наукометричні та бібліометричні інструменти оцінювання наукових досліджень.
3. Ініціативи відкритого доступу в бібліотечному середовищі.
4. Питання інтелектуальної власності в цифрову епоху.
5. Упровадження сучасних програмних рішень для забезпечення якості освіти.
6. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів.
7. Бібліотечне середовище — дієвий простір соціокультурного розвитку.

У роботі конференції взяли участь 125 керівників, провідних спеціалістів бібліотек ЗВО України, фахівці бібліотечної галузі Казахстану та Білорусі. У межах заходу було проведено пленарні та секційні засідання, що стали своєрідним майданчиком для обміну знаннями й досвідом.

З вітальним словом до учасників звернувся І. Коваль — професор, ректор Одеського Національного університету імені І. І. Мечникова, доктор політичних наук. Доповідач наголосив на непересічному значенні таких міжнародних конференцій та знаковості проведення заходу в одному з найстаріших університетів України — ОНУ ім. І. І. Мечникова.

Робоча частина конференції розпочалася зі вступного слова О. Сербіна — директора НБ ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка, доктора наук із соціальних комунікацій, голови секції університетських бібліотек УБА. Загалом, слухачі ознайомилися з 26 доповідями та 2 презентаціями від гостей і керівників бібліотечних установ ЗВО.

Під час пленарних засідань учасники заслухали доповідь О. Бруй — президента Української бібліотечної асоціації, директора НТБ ім. Г. І. Денисенка КПІ ім. Ігоря Сікорського, присвячену стратегічному плануванню діяльності бібліотек. Цю проблематику у своїй презентації порушив і М. Ситницький — кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник економічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка. Доповідач проаналізував стратегічний розвиток наукових бібліотек дослідницьких університетів на основі впровадження міжнародного досвіду країн Європейського Союзу. Цікавими й корисними були доповіді представниць Назарбаєв Університету (Республіка Казахстан) Т. Джангулової, керівника служби оцифрування, та А. Даутової, експерт-менеджера. Питання відкритого доступу висвітлювала Т. Ярошенко — віцепрезидент із наукової роботи та інформації Національного університету "Києво-Могилянська академія". Результати вивчення впливу певних чинників на еволюцію бібліотек ЗВО Т. Колесникової, директора НТБ Дніпровського національного університету, доповнили дослідження бібліотечно-інформаційного спрямування.

На початок 2019 року мережа бібліотек закладів вищої освіти державної форми власності охоплювала 189 установ. Наведемо цифри: загальний фонд мережі становив 110 164 629 пр., контингент — 1 585 840 користувачів, із них — 1 075 030 студентів. Персонал бібліотек налічував 5157 працівників (упродовж року було скорочено 241 співробітника) (табл. 1). Мате-

ріально-технічна база, у порівнянні з минулим роком, також зазнала змін, зокрема кількість читальних зал зменшилася на 15, а загальна площа — на 4237 кв. м. 10 бібліотечних установ не отримали фінансування на придбання нових книг та періодичних видань; 73 — потребують ремонту, а приміщення 23 із них (загальною площею 9746 кв. м) перебувають в аварійному стані.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика показників бібліотек ЗВО

Назва показника	2016	2017	2018
Фонд бібліотек	112 129 980	110 550 583	110 164 629
Кількість користувачів	1 576 535	1 435 144	1 585 840
з них студентів	1 128 618	1 097 045	1 075 030
Персонал	5 733	5 398	5 157
Кількість абонементів, ч/з	684/935	671/904	669/889

Утім, попри складнощі та негаразди, 130 бібліотек нашої мережі беруть участь у корпоративній роботі, що охоплює понад 70 проєктів із формування й утілення прогресивних рішень у царині науки, освіти та культури. Безкоштовну онлайн-послугу з оперативного виконання запитів віддалених користувачів у рубриці "Віртуальна довідка" надають 90 книгозбірень. Невичерпна робота з книжковими пам'ятками є практичним напрацюванням 123 бібліотек ЗВО, таких документів у фондах налічується 1 525 860. Виставки нових надходжень, тематичні (20 888 назв тем), на яких було репрезентовано 657 138 документів, становлять постійний напрям інформаційного супроводу наукового та навчального процесів вищої школи. 2044 теми розкрито завдяки віртуальним експозиціям, якими активно користуються онлайн. Масова робота — традиційний і невіддільний складник духовної місії університетських бібліотек. Низка установ пропонує свою територію як багатоаспектний комунікативний простір для проведення різноманітних заходів із метою налагодження культурного діалогу. Кількість ініціатив, реалізованих упродовж 2018 року, сягнула 10 569, окрім того, для користувачів було проведено 2253 дні інформації. Окремим напрямом роботи, що не втрачає актуальності, є виконання інформаційних довідок: за 2018 рік їх надано 3 407 399, із них 27 255 онлайн; проведено заняття з формування інформаційної культури користувача тривалістю понад 10 тис. годин (10 733). 95 бібліотечних установ репрезентували 379 бібліографічних показників у друкованому та електронному форматах.

Відповідно до Наказу МОН від 06.11.2018 № 1213 "Про надання доступу закладам вищої освіти і науковим установам, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних", доступ до Scopus та Web of Science надається за кошти державного бюджету. Наразі 127 ЗВО (понад 67%) мають доступ до наукометричних БД (табл. 2).

Таблиця 2

Показники доступу ЗВО до світових баз даних

БД	2018	2019
Scopus та Web of Science	29	99
Scopus	36	28
Web of Science	30	—
Усього	95	127

Університетські бібліотеки беруть активну участь у науково-дослідній роботі, зокрема 53 установи розробляють 124 наукові теми, перелік яких наведено на сайті НБ ім. М. Максимовича (http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/docs.php3).

Підбиваючи підсумки роботи конференції, фахівці обговорили перспективи подальшої співпраці бібліотек ЗВО у царині інформаційного забезпечення освітньо-наукового процесу; ініціювали нові проекти; визначили шляхи реалізації програми "Культура академічної доброчесності: роль бібліотек" тощо. Після завершення заходу всі учасники отримали сертифікати. Матеріали конференції будуть опубліковані в спеціальному випуску журналу "Вісник ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство".

26 грудня 2019 р. у конференц-залі Книжкової палати України відбувся науково-практичний семінар **"Особливості підготовки неперіодичних видань до випуску"** для вітчизняних суб'єктів видавничої справи (видавців) (організатор: ДНУ "Книжкова палата України імені Івана Федорова", співорганізатори: ДУ "Український інститут книги" й Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів).

У роботі семінару взяли участь: Видавничий дім "Академперіодика" НАН України (м. Київ), Львівський державний університет фізичної культури, ФО-П Бихун В. Ю. (м. Київ), Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), ТОВ "ВИДАВНИЦТВО АССА" (м. Харків), ПП "Видавництво "Фенікс" (м. Київ), ТОВ "ЛПТЕРА ЛТД" (м. Київ), ТОВ "КАЛАМАР" (м. Київ), ТОВ "ВИДАВНИЦТВО "ОВК" (м. Київ), ФО-П Усатенко Г. В. (м. Київ), МПП "Букрек" (м. Чернівці), ТОВ "Прінтеко" (м. Київ), ФО-П Рудзік І. С., ТОВ "Видавниче підприємство "ЮНІВЕРС" (м. Київ), ТОВ "Книготорговельна база "Альфа" (м. Київ), ТОВ "Час Змін Інформ" (м. Київ).

У вступному слові директор Книжкової палати України М. Сенченко окреслив славні віхи історії цієї наукової установи, що 2019 р. святкувала 100-річний ювілей і провела низку заходів (науково-практичних

Презентації виступів можна переглянути на сайтах НБ ім. М. Максимовича та НБ ОНУ ім. І. І. Мечникова.

Штучний інтелект, інтернет речей, віддалений доступ — нині це інструментарій, котрий належить використовувати компетентно, імплементуючи у практичну площину сучасної бібліотеки. Не слід боятися та відмовлятися бодай від спроб зрозуміти новітні явища, натомість потрібно приймати їх як даність часу — так необхідну нашому Читачу-Користувачу, навіть якщо він ще не усвідомив і до кінця не осягнув глибину своїх можливостей у глобальному інформаційному просторі.

Тому кожна така зустріч, діалог чи конференція є квінтесенцією спільної роботи бібліотек у контексті підвищення якості інформаційних сервісів, проведення наукових досліджень, впровадження сучасних технологій, нових форм і методів маркетингової діяльності, найкращого світового досвіду. Конференція "Наукова еволюція досліджень бібліо-інформаційної ноосфери" — це погляд у майбутнє на фундаменті досвіду та динамічності реалій сьогодення, і, маємо надію, вона надасть новий поштовх розвитку галузі та сповнить новим змістом бібліотечну професію.

Надійшла до редакції 2 листопада 2019 року

Підвищуючи професіоналізм видавця

семінарів і конференцій), ознайомив учасників з етапами її розвитку впродовж 28 років незалежності, визначив основні завдання, що сьогодні стоять перед Книжковою палатою, і розв'язання яких покликане забезпечити виконання її головної функції — збереження документальної пам'яті України (Державного архіву друку), а також намітив перспективи розвитку установи.

Учасники семінару заслухали доповіді президента Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О. Афоніна ("Стратегія розвитку вітчизняного книговидавництва"), начальника відділу підтримки книговидавництва Українського інституту книги Ю. Марченка ("Дотримуватися видавничих стандартів — свідчення професіоналізму видавця"), зав. відділу державної стандартизації Книжкової палати України, заступного працівника культури України Г. Плиси ("Практика застосування нормативно-правових актів під час видавничого оформлення видань"), зав. відділу класифікаційних систем Книжкової палати України В. Муравйової ("Універсальна десятикова класифікація у неперіодичних виданнях"), зав. відділу міжнародної системи стандартної нумерації книг Книжкової палати України, магістра інтелектуальної власності І. Погореловської ("Ідентифікація видань у системі ISBN: світовий досвід, національна практика"), зав. відділу наукового опрацювання обов'язкових примірників Книжкової палати України В. Полякова ("Система обов'язкового примірника видань як система формування документальної пам'яті України").

Матеріал підготувала

Ірина Погореловська,

завідувач відділу міжнародної системи стандартної нумерації книг Книжкової палати України, магістр інтелектуальної власності